

ПРОЦЕСИ РАДЯНІЗАЦІЇ ПІВДЕННОЇ БЕССАРАБІЇ (1940–1946 рр.) У ДОКУМЕНТАХ ДЕРЖАВНОГО АРХІВУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ У М. ІЗМАЇЛ: НАУКОВА РОЗВІДКА

Ó Макарчук В., Шибко Є., 2014

Радянiзацiя Пiвденної Бессарабiї вирiзнялася м'якiстю, що частково пояснювалося втечею “експлуататорського елементу” до Румунiї, а також можливістю евакуацiї незгодних з Радянською владою під виглядом репатрiйованих до Нiмеччини нiмецьких колонiстів. Останньою можливістю скористалися багато етнiчних росiян та українцiв. Мiсцеве населення не робило активного опору процесам державних перетворень; тут фактично відсутні українські націоналістичні структури. До того ж навіть у цьому регіоні не доводиться говорити про якусь особливу гуманність радянiзацiї або тим більше про відступ від “принципiв”.

Ключові слова: радянiзацiя Пiвденної Бессарабiї, радянський державний апарат, полiтика русифікацiї.

V. Makarchuk, Y. Shybko

THE PROCESSES OF SOVIETIZATION OF SOUTHERN BESSARABIA (1940 – 1946) IN THE DOCUMENTS OF THE STATE ARCHIVE OF THE ODESSA REGION IN THE CITY OF IZMAIL: AN ATTEMPT TO SCIENTIFIC RESEARCH

The Sovietization of Southern Bessarabia excelled with definite softness, which was partly explained by escape of “exploitative element” to Romania, as well as the opportunity to evacuate Soviet rule dissenters under the guise of German colonists repatriation. A lot of ethnic Russians and Ukrainians used that opportunity. The local population did not show any active resistance to the processes of state transformations; Ukrainian nationalist structures were almost absent here. However, even in this region we do not have an ability to talk about humanity of Sovietization or-moreover – about deviation from the “principles”.

Key words: the processes of Sovietization of Southern Bessarabia, the Soviet state apparatus, the policy of Russification

V. Makarchuk, E. Shybko

ПРОЦЕССЫ СОВЕТИЗАЦИИ ЮЖНОЙ БЕССАРАБИИ (1940–1946 гг.) В ДОКУМЕНТАХ ГОСУДАРСТВЕННОГО АРХИВА ОДЕССКОЙ ОБЛАСТИ В ГОРОДЕ ИЗМАИЛ: ПОПЫТКА НАУЧНОГО ИССЛЕДОВАНИЯ

Советизация Южной Бессарабии отличалась известной мягкостью, что частично объяснялось бегством “эксплуататорского элемента” в Румынию, а также возможностью эвакуации несогласных с Советской властью под видом репатриированных в Германию немецких колонистов. Последней возможностью воспользовались многие этнические русские и украинцы. Местное население не оказывало активного сопротивления процессам государственных преобразований; здесь практически отсутствовали украинские националистические структуры. Вместе с тем, даже в этом

регионе не приходится говорить о какой-то особой гуманности советизации или тем более об отступлении от “принципов”.

Ключевые слова: советизация Южной Бессарабии, советский государственный аппарат, политика русификации.

Постановка проблеми. Архівні матеріали, особисто виявлені нами та введені до наукового обігу, є важливим, можливо, найважливішим елементом кожного історико-правового дослідження. З іншого боку, будь-який документ такого роду не може розглядатися у відриві від історичного контексту епохи. Оригінальні документи інквізиції, нацистської Німеччини, сталінського Союзу РСР тощо без відповідного кваліфікованого наукового супроводу “забезпечать” абсолютно неадекватне сприйняття, здавалось би найдостовірнішого емпіричного матеріалу.

Мета дослідження – прослідкувати особливості процесів радянзації та часткової українзації колишньої Ізмаїльської області УРСР у 1940–1941, а згодом у 1944–1946 рр.

Стан дослідження. Маємо численні публікації архівних матеріалів, здійснені компетентними укладачами як у радянську добу, так і після 1991 р. Тим не менше, будь-який укладач такої документальної збірки в той чи інший спосіб був пов’язаний з кон’юктурою історичного моменту, особистими перевагами та політичними замовниками проекту.

Виклад основного матеріалу. Ми використали фонди Державного архіву Одеської області (ДАОО), куди перейшли матеріали Обласного архіву Ізмаїльської (Акерманської) області після об’єднання областей.

Насамперед зауважимо, що основна маса дослідженого нами архівного матеріалу переважно російською мовою (крім румунських архівів часів повторної окупації 1941–1944 рр.), українська використовувалася вкрай рідко.

Прикладом рідкісного застосування мови формально титульної в УРСР нації може бути ухвала Ізмаїльського обласного суду у справі якогось В. Г. Івченка [12], та й та укладена т. зв. суржиком.

На нашу думку, використання російської (а не української) мови у діловодстві області та районів формально суверенної республіки має принаймні три пояснення.

По-перше, партійний, радянський та управлінсько-господарський апарат області формувався переважно з інтернаціональних кадрів, якими з новоствореною областю “поділилися” східні регіони радянської союзної держави. Подібною була й ситуація в інших республіках та областях, які увійшли до складу Союзу РСР у 1939–1945 рр. Місцеве населення, яке тривалий час “перебувало під впливом буржуазної ідеології”, не мало політичної довіри радянських властей, окрім, можливо, незначного “пролетарського” прошарку, обтяженого невисоким рівнем загальної освіти.

По-друге, інтернаціональним був і сам склад населення регіону: українці, молдавани, болгары, румуни, німці та ін. Тут не було тотального домінування якоїсь однієї національності, як, наприклад, в республіках Прибалтики чи західних українських областях. Відтак і вживання мови однієї національної групи не бачилося конче необхідним.

По-третє, мусимо визнати, що формально “інтернаціональна” політика комуністичної держави насправді тяжіла до напівпримусової русифікації. Цьому сприяли як об’єктивні, так й суб’єктивні чинники. Мова міжнаціонального спілкування (таким евфемізмом радянська пропаганда нагородила російську мову) бачилася знаряддям поширення марксистсько-ленінської ідеології (і Ленін, і Сталін, і інші радянські вожді мислили і писали свої праці російською), отримання загальнонаукових та вузькопрофесійних знань (підручники для вищої школи, особливо з технічних спеціальностей), доступу до культурних цінностей (кінематограф, радянська естрада тощо), підвищення боєздатності армії (хоча в роки Вітчизняної війни існували й суто національні частини і з’єднання) тощо.

Однак існував і зворотний зв'язок. Потрапивши у російськомовне середовище (навчальний заклад, армійську казарму чи владні коридори), етнічний українець переходив на російську мову спілкування – спочатку на службі, а згодом і вдома. Як приклад такої добровільно-примусової русифікації був радянський маршал Семен Тимошенко, українець за національністю, уродженець села Фурманівка Аккерманського повіту, де в 1940 р. продовжував проживати його рідний брат Юхим з численною ріднею.

Відтак мусимо відзначити – і це повністю підтверджується архівними документами – ту обставину, що “радянська” регіону в державно-політичних кордонах Української Радянської Соціалістичної Республіки не супроводжувалася його одночасною “українізацією” (як це було роком раніше у Західній Україні, де Кремль успішно розігрував українську карту проти поляків). Навпаки, після двох десятиріч румунізації регіону розпочалася його прискорена русифікація.

Ще одна характерна ознака архівних матеріалів – це відбиток радянської командно-адміністративної системи у момент її найвищого посилення. Мова партійно-радянських документів – це мова наказів: “зобов’язати начальника облміліції НКВС тов. Антипова”, “зобов’язати начальника Обласного Управління в справах колгоспного і сільського будівництва тов. Омельченка”, “зобов’язати облдорвідділ тов. Лебедева” тощо. Вказівки – в категоричній формі – віддаються також судовим органам – формально незалежній гілці влади (провести відкриті судові процеси тощо).

Командно-адміністративні нотки пом’якшуються лише в документах, пов’язаних із зверненням партійно-радянської влади області до армійських структур; тут вживаються обтічні формулювання: “*просити* Начальника бази Дунайської воєнної флотилії тов. (пропуск в тексті. – Авт.) і командира військової частини № 61410 тов. Крузе”, “начальникам гарнізонів (...) *звернути особливу увагу* (без категоричного – “зобов’язати”. – Авт.) на (...)” тощо.

Фактично ніколи в документах не йдеться про те чи інше фінансування заходів, запланованих партійно-радянською владою – облздороввідділ організує обслуговування і виділяє медикаменти, підприємства і установи – транспорт із запасом пального, облторгвідділ забезпечує виїзну торгівлю тощо. І все це – коштом “зобов’язаної” установи чи управління. Також майже завжди у документах не згадуються можливості матеріального стимулювання виконавців, задіяних у партійно-господарських ініціативах (спартакіада області, виборча кампанія тощо).

Аналіз документів свідчить про загалом невисокі фінансові можливості навіть обласного виконавчого комітету, не кажучи вже про районні виконкоми. Наприклад, у червні 1946 р. Ізмаїльський облвиконком та бюро обкому партії приймають постанову про покращення медичного обслуговування інвалідів Вітчизняної війни [9]. Серед пунктів рішень: “Облвиконкому (тов. Ананко) поставити питання перед ЦК КП(б)У, Міністерством охорони здоров’я УРСР виділити для Ізмаїльського обласного госпіталю – 500 кв. мтр. скла” [Вк. док., а. 242]. Сучасника вражає дріб’язковість питання – 500 кв. м. скла – з яким вища влада області мусить звертатися до вищих республіканських інстанцій в особі Ради Народних Комісарів та галузевого міністерства.

Механізми забезпечення фінансування того чи іншого, сформульованого облвиконкомом та бюро обкому партії завдання, виявлені лише в одному архівному документі [5] (це, звісно, не означає, що таких документів більше не існує. – Авт.). Але й у цьому випадку – встановлення сум матеріального заохочення учасників соціалістичного змагання працівників клубних установ та масових бібліотек (на 1946 рік) – рішення, прийняте спільно Ізмаїльським облвиконкомом та бюро обкому КП(б)У, диктується вказівкою вищого органу – постановою РНК УРСР та ЦК КП(б)У від 3 грудня 1945 р. “Про заходи з стимулювання соціалістичного змагання між працівниками клубних установ і масових бібліотек системи комітету у справах культурно-просвітницьких установ при РНК УРСР”.

Проте і в цьому вузькому випадку об’єднана партійно-радянська керівна інстанція якихось власних коштів не виділяє: “Дозволити Обласному відділу культпросвітустанов передбачити по обрахунку витрат на 1946 р. – 40 тис. рублів на оплату грошових премій і 2000 рублів на придбання 2-х перехідних Червоних Прапорів (для клубів і для бібліотек)” [Вк. док., а. 24]. Зрозуміло, що усі кошти – державні, і з’ясовувати, чи має право обласний відділ самостійно розпоряджатися виділеними йому сумами, а чи мусить чекати керівної вказівки облвиконкому та бюро обкому партії, – принаймні не на часі.

Інколи заходи з матеріального стимулювання виконавців усе ж намічені, але у настільки загальній, неконкретній формі, що це не може не викликати певного подиву. Наприклад, приймається постанова Ізмаїльського облвиконкому та обкому КП(б)У з питань розвитку дорожнього будівництва в області [2]. Останнім, п'ятим пунктом зазначається: “Заснувати перехідний Червоний Прапор облвиконкому і обкому КП(б)У, з видачею щомісячної премії (в розмірі? – Авт.) кращому району за своєчасне виконання плану дорожніх робіт” [Вк. док, а. 107]. “Грошове питання” (тобто матеріального заохочення працівників) видається партійно-радянському керівництву настільки не істотним, що обговорювати його конкретні деталі, ніби нижче від власної гідності.

У підсумку зауважимо, що *аналіз архівних документів повністю підтверджує тоталітарний характер системи партійно-радянського керівництва. Виявляється це як у намаганні охотити регулятивними постановами якомога ширше коло питань (до репертуару гуртків художньої самодіяльності і організації платних вечорів-танців включно), так і в командно-адміністративних методах керівництва – безапеляційний наказ, зазначення жорстких заходів впливу і покарання за несвоєчасне або неповне виконання директиви, відсутність вказівок на засоби матеріального стимулювання виконавців тощо.*

Інколи важлива інформація може міститися у цілком рутинному документі. Наприклад, в документі, що планував заходи боротьби з весняним паводком [11], подавався (неповний) перелік вищої партійної та радянської номенклатури Ізмаїльської області станом на лютий 1946 року. Це джерело цікаве ще й тим, у якому порядку (за рангом) перераховуються функціонери, кому з них (голова облвиконкому Бенюх) вказуються ініціали “Я. І.” (такої ж честі удостоївся ще й начальник обласного управління міліції А. С. Антіпов), а для кого доволі самого лише прізвища.

Подекуди офіційна назва архівного документа не зовсім точно відображає його зміст. Наприклад, постанова Ізмаїльського облвиконкому та бюро обкому КП(б)У “Утверждение плана колхозного строительства на 1946 год” [6] насправді стосується питань непроходження колективізації, а житлового та господарського будівництва у колгоспах області. На нашу думку, такі двозначні визначення – ознака не надто високого освітнього рівня людей, які готували партійно-радянську документацію.

Аби не бути голослівними, зазначимо й інші “знахідки” технічних працівників, а, можливо, й вищого керівництва області. Так, вищезгадана постанова, датована 15 лютого 1946 р., має порядковий № 53. Але цей же порядковий номер – 53-й – має й інша постанова цього самого органу – “О мероприятиях поощрения Социалистического соревнования работников клубных учреждений и массовых библиотек системы культпросветучреждений (так в тексті. – Авт.) области”, датована 7 лютого 1946 р. [5]. Ще одна постанова цієї справи, присвячена питанням виборів до Верховної Ради СРСР [7], датована січнем 1946 р., несподівано має порядковий номер 53/2.

Висловимо припущення, що проставлялися ці номери постфактум (вони не віддруковані, як решта тексту, а вписані від руки), і, що дуже вірогідно, – зі свого боку, аби уникнути плутанини, ми вважали за потрібне подати у списку використаної літератури не лише порядковий номер документа, але й інші його вихідні дані – повну назву, грифи тощо.

Часом важко зрозуміти, чому ті чи інші архівні джерела зараховані їх авторами до категорії “Сов. секретно”, тобто “цілком таємно”. Наприклад, 28 травня 1945 р. саме з таким грифом виходить постанова засідання бюро Ізмаїльського міськкому КП(б)У та міськвиконкому “Про ініціативу трудящих м. Ізмаїла – Копана Балка про спорудження пам’ятника героям-землякам, які загинули в боях на фронтах Вітчизняної війни” [4]. Йдеться про затвердження ескізного проекту пам’ятника-обеліска, виділення на його побудову цегли “за рахунок зруйнованих об’єктів” та 1 т цементу. Нічого навіть просто конфіденційного, не кажучи уже про державну таємницю, тут немає і бути не може.

Той самий гриф “Сов. секретно” отримала й спільна постанова Ізмаїльського облвиконкому і бюро обкому КП(б)У від 13 березня 1946 р. “Про заходи по боротьбі з аварійністю на автомобільному транспорті” [8]. Можливо, “цілковита секретність” спільного рішення партійно-радянського органу пояснюється тим, що в документі окремо відзначено низьку дисципліну армійських шоферів: “50 % усіх аварій і катастроф здійснено з вини військових водіїв

автотранспорту, які керували автомашинами у нетверезому стані” [Вк. док., а. 91]? Проте численні заходи з подолання недоліків у сфері організації дорожнього руху передбачали настільки багато залучених – аж до педагогів нижчих шкіл та комсомольського активу [Там само, а. 93], – що зберегти щось у “цілковитій таємниці” видається відверто неможливим.

“Цілком таємною” була й постанова Ізмаїльського облвиконкому та бюро обкому партії з питань покращення медичної допомоги інвалідам Вітчизняної війни [9]. Таємниці – “ще ті”: “з ряду питань постанова бюро обкому КП(б)У не виконана і у практиці роботи облздороввідділу є серйозні недоліки в організації лікування інвалідів Вітчизняної війни (...) не організована справа лікування інвалідів Вітчизняної війни з захворюваннями очей, вуха, горла, носа” [Вк. док., а. 240].

Ще один приклад “совсекретной” творчості партійно-радянського апарату Ізмаїльської області – постанова з питань проведення весняної сівби у 1946 р. [3]. Зрозуміти, що там навіть просто конфіденційного (не кажучи уже про “цілком таємне”), важко навіть за найрозвиненішої уяви – жодних конкретних цифр (які могли б вважатися засекреченими) чи неприємних для влади фактів (наприклад, “антирадянської агітації” в області). Прізвища партійних “відповідальних” за той чи інший район та розподіл службових обов’язків агрономів і працівників МТС – ось і усі “таємниці” документа.

Цілковито таємною є й постанова (березень, 1946 р.) про забезпечення плану будівництва, відновлення, ремонту доріг і мостів в Ізмаїльській області [2]. Тут, принаймні, присутня констатація істотного недовиконання намічених планів, наприклад, замість того, щоб у 1945 р. заготовити 5 470 куб. м будівельного лісу для потреб будівництва, реально заготували лише 153 куб. м. [Вк. док., а. 105], тобто у тридцять разів менше. Але навіть за такого стану справ ситуація не бачилася радянським посадовцям аж такою катастрофічною – на своїх посадах і навіть без звичної для радянських часів догани залишилися начальник облдорвідділу Лебедев та інші посадовці [Див.: Вк. док.]. Тобто й тут не було що особливо приховувати.

А на постанові Ізмаїльського облвиконкому та бюро обкому КП(б)У від 8 липня 1946 р. “Про план відбудови районних будинків культури і клубів у сільських місцевостях Ізмаїльської області на 1946 рік” [10] гриф “с(овершено) секретно” виписаний від руки. Зайве говорити, що нічого таємного і цей документ не містить, та й не може містити у принципі, – надто вже буденна тема постанови.

Висловимо припущення, що *засекречення відкритої інформації мало цілком приземлені корені. За роботу з “таємними” та “цілком таємними” документами радянським чиновникам належали надбавки в розмірі 15 відсотків до посадового окладу. У голодні післявоєнні роки ці суми були абсолютно не зайвими, ось і доводилося надавати грифи зовсім безневинним документам.*

Навпаки, часом у документах з архівів радянських органів державної безпеки бачимо промовистий гриф: “Исследователям не выдавать” [1]. У цих випадках розуміємо, що є намір приховати злочинну практику доби сталінських репресій. Це – справді “таємниці”, але таємниці особливого роду: беззаконня у практиці каральних органів, рутинного фабрикування справ, повного ігнорування людини-гвинтика бюрократичною машиною.

Висновки. Архівні матеріали філіалу ДАОО в м. Ізмаїл містять чимало документів з історії радянізації регіону. Завдання неупередженого дослідника – не лише виявити їх та ввести до наукового обігу, але й в належний спосіб оцінити, запропонувавши власну інтерпретацію емпіричного історико-правового матеріалу.

1. Дело № 10322 в отношении Вовченко Якова Ивановича, Авадани Дмитрия Тимофеевича и Холостенко Михаила Григорьевича, ранее осужденных по ст. 80 УК УССР. Начато 3 мая 1973 г. Окончено 3 июля 1973 г. – УМГБ по Одесской области. Арх. № 16109-П. 2. Постановление 61/4-оп Измаильского областного исполнительного Комитета и бюро обкома КП(б)У от 29 марта 1946 года “О мероприятиях по обеспечению плана строительства, восстановления, ремонта дорог и мостов в Измаильской области в 1946 году” // Исполнительный комитет Измаильского областного совета депутатов трудящихся (облсполком) г. Измаил. Протокольная часть. Постановления облсполкома и обкома КП (б) У за 1946 г. Начато 9 января 1946 г. Окончено

24 декабря 1946 г. – Государственный архив Одесской области в г. Измаиле. Ф. Р-470, оп. 1, д. 76, а. 105–107. 3. Постановление Б-55/10-оп Измаильского Областного Исполнительного Комитета и Бюро Обкома КП(б)У от 25 февраля 1946 года “О выполнении постановления СНК УССР и ЦК КП(б)У от 8 февраля 1946 года “О мероприятиях по обеспечению успешного проведения весеннего сева по Украинской ССР в 1946 году”. Сов. секретно // Исполнительный комитет Измаильского областного совета депутатов трудящихся (облисполком) г. Измаил. Протокольная часть. Постановления облисполкома и обкома КП(б)У за 1946 г. Начато 9 января 1946 г. Окончено 24 декабря 1946 г. – Государственный архив Одесской области в г. Измаиле. Ф. Р-470, оп. 1, д. 76, а. 78, 79. 4. Постановление заседания бюро Измаильского Горкома КП(б)У и Горисполкома от 28.V. 45 г. “Об инициативе трудящихся г. Измаила – Копанная Балка о сооружении памятника героям-землякам, погибшим в боях на фронтах Отечественной войны”. Сов. секретно // Постановления горисполкома и Бюро горкома КП(б)У за 1945 год. Исполнительный комитет Измаильского городского Совета трудящихся (горисполком); гор. Измаил. Начато: 7 апреля 1945 г. Окончено: 28 ноября 1945 г. – Державний архів Одеської області (ДАОО), Ф. Р-788, а. 7. 5. Постановление Измаильского Областного Исполнительного Комитета и Бюро Обкома КП(б)У № 53 “О мероприятиях поощрения Социалистического соревнования работников клубных учреждений и массовых библиотек системы культпросветучреждений (так в тексте. – Авт.) области” // Исполнительный комитет Измаильского областного совета депутатов трудящихся (облисполком) г. Измаил. Протокольная часть. Постановления облисполкома и обкома КП(б)У за 1946 г. Начато 9 января 1946 г. Окончено 24 декабря 1946 г. – Государственный архив Одесской области в г. Измаиле. Ф. Р-470, оп. 1, д. 76, а. 24, 25. 6. Постановление Измаильского Областного Исполнительного Комитета и Бюро Обкома КП(б)У № 53 “Утверждение плана колхозного строительства на 1946 год” // Исполнительный комитет Измаильского областного совета депутатов трудящихся (облисполком) г. Измаил. Протокольная часть. Постановления облисполкома и обкома КП(б)У за 1946 г. Начато 9 января 1946 г. Окончено 24 декабря 1946 г. – Государственный архив Одесской области в г. Измаиле. Ф. Р-470, оп. 1, д. 76, а. 33, 34. 7. Постановление Измаильского Областного Исполнительного Комитета и Бюро Обкома КП(б)У № 53/2 “О дополнительных мероприятиях в обеспечении избирательной кампании (так в документе. – Авт.) по выборам в Верховный Совет Союза ССР дублирующими средствами связи. 29 января 1946 г. // Исполнительный комитет Измаильского областного совета депутатов трудящихся (облисполком) г. Измаил. Протокольная часть. Постановления облисполкома и обкома КП(б)У за 1946 г. Начато 9 января 1946 г. Окончено 24 декабря 1946 г. – Государственный архив Одесской области в г. Измаиле. Ф. Р-470, оп. 1, д. 76, а. 10, 10 зв. 8. Постановление Измаильского Областного Исполнительного Комитета и Бюро Обкома КП(б)У № 53/2 “О мероприятиях по борьбе с аварийностью на автомобильном транспорте” 13 марта 1946 года // Исполнительный комитет Измаильского областного совета депутатов трудящихся (облисполком) г. Измаил. Протокольная часть. Постановления облисполкома и обкома КП(б)У за 1946 г. Начато 9 января 1946 г. Окончено 24 декабря 1946 г. – Государственный архив Одесской области в г. Измаиле. Ф. Р-470, оп. 1, д. 76, а. 91–93. 9. Постановление Измаильского Областного Исполнительного Комитета и Бюро Обкома КП(б)У № 48 “О выполнении постановления СНК УССР, ЦК КП(б)У от 15 сентября 1945 года и облисполкома и бюро обкома КП(б)У от 28 декабря 1945 года “Об улучшении медицинского обслуживания инвалидов Отечественной войны”. Сов. секретно // Исполнительный комитет Измаильского областного совета депутатов трудящихся (облисполком) г. Измаил. Протокольная часть. Постановления облисполкома и обкома КП(б)У за 1946 г. Начато 9 января 1946 г. Окончено 24 декабря 1946 г. – Государственный архив Одесской области в г. Измаиле. Ф. Р-470, оп. 1, д. 76, а. 240–242. 10. Постановление Измаильского Областного Исполнительного Комитета и Бюро Обкома КП(б)У от 8 июля 1946 года “О плане восстановления районных домов культуры и клубов в сельских местностях Измаильской области на 1946 год”. Сов. секретно // Исполнительный комитет Измаильского областного совета депутатов трудящихся (облисполком) г. Измаил. Протокольная часть. Постановления облисполкома и обкома КП(б)У за 1946 г. Начато 9 января 1946 г. Окончено 24 декабря 1946 г. – Государственный архив Одесской области в г. Измаиле. Ф. Р-470, оп. 1, д. 76, а. 399–400. 11. Постановление Областного Исполнительного Комитета и Бюро Обкома КП(б)У № 53 “О мероприятиях по

пропуску ледохода и весеннего паводка в 1946 году. 15 февраля 1946 года // Исполнительный комитет Измаильского областного совета депутатов трудящихся (облисполком) г. Измаил. Протокольная часть. Постановления облисполкома и обкома КП(б)У за 1946 г. Начато 9 января 1946 г. Окончено 24 декабря 1946 г. – Государственный архив Одесской области в г. Измаиле. Ф. Р. – 470, оп. 1, д. 76, а. 30–32. 12. Справа № 55 по обвиняченню Ивченко В. Г. по ст. 56 – 24 УК УССР. Розпочато 3 серпня 1946 р. Закінчено 11 березня 1947 р. // Міністерство юстиції Української РСР. Ізмаїльський обласний суд. м. Ізмаїл. Архівний номер 176. На 98 аркушах, а. 99–100 зв.

УДК 342.2(477):325.36(470-44)

І. Терлюк

Національний університет “Львівська політехніка”

ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПОЛІТИКО-ПРАВОВІЙ ДУМЦІ КОНЦЕПЦІЇ УКРАЇНИ ЯК МАЛОРОСІЇ (ДО ВИТОКІВ РОСІЙСЬКИХ ІМПЕРСЬКИХ ІДЕОЛОГЕМ)

О Терлюк І., 2014

У контексті зародження та генези політико-ідеологічної концепції України як Малоросії крізь призму еволюції національної ідентичності висвітлений розвиток вітчизняної політико-правової думки останньої чверті XVI – першої половини XIX ст.

Ключові слова: Малоросія, “Синопсис”, козацьке літописання.

I. Terliuk

FORMATION AND DEVELOPMENT OF THE NATIVE POLITICAL AND LEGAL THOUGHT CONCEPTION OF UKRAINE AS MALORUSSIA (THE ORIGINS OF RUSSIAN IMPERIAL IDEOLOGY)

In the context of the origin and genesis of political and ideological conception of Ukraine as Malorussia, in the light of the evolution of national identity highlights the development of the national political and legal thought last quarter XVI - the first half of the nineteenth century.

Key words: Malorussia, “Synopsis”, Cossack chronicles.

I. Terliuk

ФОРМИРОВАНИЕ И РАЗВИТИЕ В ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ПОЛИТИКО-ПРАВОВОЙ МЫСЛИ КОНЦЕПЦИИ УКРАИНЫ КАК МАЛОРОССИИ (К ИСТОКАМ РОССИЙСКИХ ИМПЕРСКИХ ИДЕОЛОГЕМ)

В контексте зарождения и генезиса политико-идеологической концепции Украины как Малороссии, сквозь призму эволюции национальной идентичности освещено развитие отечественной политико-правовой мысли последней четверти XVI – первой половины XIX в.

Ключевые слова: Малороссия, “Синопсис”, казацкое летописание.

Постановка проблеми. Вважаємо, що, окрім вивчення питань витоків та генези ідей політичної самостійності України, одним із актуальних напрямків досліджень вітчизняної політико-правової думки має стати з'ясування особливостей розвитку окремих суспільно-політичних і правових учень та теорій, їх відображення еволюції національно-визвольного руху, а відтак – і на становлення ідеї національної державності. З цього погляду важливе місце у процесі українського націотворення та еволюції ідей національної державності належить політико-ідеологічній концепції